

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2014

ББК 81
А - 43
УДК: 8

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць.
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2014. — 88 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Архангельська Алла Мстиславівна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Оляндер Луїза Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Гороть Євгенія Іванівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Стеріополо Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор, (Київський національний лінгвістичний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Зимомря Микола Іванович – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка);

Сербіна Тетяна Георгіївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 26.09.2014 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

УДК: 81:378

С.В. ДАВНЮК, О.А. КОЗИЦЬКА

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Резюме. У статті розглядаються проблеми формування мовної культури студентів. Визначено основні пріоритети цієї роботи та шляхи удосконалення культури мовлення студентів у процесі вивчення мовознавчих дисциплін.

Ключові слова: культура мовлення, мовленнєва компетенція, мовленнєвий розвиток.

Постановка проблеми. В умовах національного та соціально-культурного відтворення, становлення державності та демократизації суспільства, відродження інтелектуального та духовного потенціалу громадян України особливої ваги набуває культура мовлення – найважливішого засобу спілкування, виховання, що є умовою компетентнісного розвитку особистості.

Відтак, особливої значущості набуває робота, спрямована на формування культури українського мовлення, зокрема в студентському середовищі.

Проблема культури мови була, є і ще довгий час буде знаходитися в центрі уваги громадськості, а особливо – серед сучасної молоді « Потрібно звернути найпильнішу увагу на виховання молоді - тоді ми врятуємо Україну. Спробуйте виховати громадянина, людину, а тоді вже - професіонала, людину ввічливу, внутрішньо грамотну, культурну, шляхетну, » - писав Ю.М.Мушкетник

Ця проблема ретельно вивчалася вітчизняними лінгвістами і методистами, її досліджували Н.Д. Бабич, І.К. Білодід, О.М. Біляєв, С.Я.Єрмоленко, М.А.Жовтоброух, Г.П.Коваль, М.І.Пентилюк, М.М.Пилинський, В.М.Русанівський та ін.). Вченими визначено питання мовної культури людини та суспільства, теорії мовної норми, комунікативні якості культури мовлення., психологічний та психолінгвістичний аспекти породження та особливостей усномовленнєвих висловлювань, які досліджували Л.С.Виготський, М.І.Жинкін, І.О.Зимня, К.Я.Климова, О.О.Леонтьєв, С.Л.Рубінштейн, І.О.Синиця та ін .

Наша стаття торкається проблем формування мовної культури студентів педагогічного факультету, адже рівень їх мовної культури є запорукою мовної культури їхніх вихованців, майбутніх учнів.

На сучасному етапі, коли відбуваються зміни в суспільному житті України, стають іншими пріоритети діяльності й розвитку особистості, особливо значення набуває культура спілкування. Поява у мовленні значної кількості сленгів, жаргонів, використовуваних різними групами змушує нас серйозно замислитися над проблемою чистоти мови, що є ключовою з погляду національної культури, у тому числі і мовної. Адже українська мова – скарбниця духовних надбань народу, досвіду, праці, творчості і співжиття багатьох поколінь, оберіг народу, його звичаїв, традицій, запорука інтелектуального зростання, розвитку, поступу в загальнолюдському житті.

Останнім часом виникла гостра потреба в особистостях, які вміють самостійно мислити, переконувати живим словом, спонукати до дій. Без активної участі молоді, її щирої зацікавленості в успішному вирішенні проблем мовної освіти майбутніх громадян України всі зусилля фахівців залишаться марними. Загальна ситуація погіршується у зв'язку з тим, що теле- й радіопростір заповнили бездарна й антивиховна продукція, неморальна реклама, непрофесійні журналістські репортажі, суржикові радіосеріали, що культивують відверту зневагу до української мови і зводять нанівець усі зусилля словесників щодо унормування мовлення студентів, калічать культуру спілкування дорослих слухачів. За твердженням науковців, в епоху електронної пошти, голосових поштових відправлень ділові люди поступово втрачають навички грамотного писемного мовлення. Не додає оптимізму і той факт, що згадані тенденції набули міжнародного характеру.

Українська інтелігенція, еліта повинні сприяти розбудові й розвитку молоді української держави. А підготувати молодь до виконання такої важливої місії повинна саме вища школа. Досягти цього нинішня школа може за умов підвищення рівня навчання мови, розв'язання багатьох методичних проблем, що постали перед учителями-словесниками на тлі реформування освіти і активного розвитку лінгводидактики як науки.

Правильна літературна мова в Україні має стати ознакою освіченої людини, бо навіть "чудова думка втрачає свою цінність, якщо вона погано висловлена" (Вольтер).

Сьогоднішнім студентам потрібно досконало володіти державною мовою. Не маючи цих знань, випускники не зможуть кваліфіковано виконувати свої професійні обов'язки. Крім того, навчаючись українською мовою та оволодіваючи нею, студенти формуються як громадяни Української держави.

Основне завдання вищих навчальних закладів України - не тільки підготувати фахівців належного професійного рівня, а й відповідно вихованих громадян, які мають демократичний світогляд, почуття патріотизму, усвідомлюють свої права і свободи, поважають Конституцію України, традиції та звичаї українського народу, його культуру, у яких уже сформовані національні світоглядні позиції і переконання, які бездоганно володіють державною мовою і ставляться до неї з належною повагою, прагнуть до моральної, духовної й фізичної досконалості, хочуть віддано й сумлінно трудитися на благо України. Водночас майбутні фахівці повинні толерантно ставитися до мов і традицій національних меншин в Україні, вчитися жити в громадянському суспільстві.

У цьому світлі постає низка завдань: як студенти мають ставитися до мови? Що стимулює їх бажання навчатися мови? У чому виявляється їх творчий підхід до навчання мови на сучасному етапі?

Відповідь на дані питання можна знайти у працях Івана Огієнка, який звертався до проблеми «Молодь і рідна мова». Ось основні положення статті:

1. Цілий народ мусить дбати, щоб його молодь правильно і своєчасно навчалася соборної літературної мови, щоб виховувалася на почутті всенародної єдності.
2. Кожний свідомий громадянин мусить подбати, щоб його дитина навчалася вдома соборної літературної мови, якщо вона не навчається її в школі.
3. Вся молодь мусить добре усвідомити собі, що її найперший обов'язок перед своїм народом – навчитися соборної літературної мови й вимови й тим защепити почуття національної єдності.
4. Юнак чи юнка, які не знають своєї соборної літературної мови, стають зайві для свого народу, як нації.
5. Юнак чи юнка, які не знають бодай найголовніших рідномовних обов'язків, не є свідомі члени нації.
6. Кожен юнак чи кожна юнка мусять конче працювати в «Гуртку плекання рідної мови»

У процесі формування світогляду молодого покоління особливе місце посідає мистецтво літератури і мистецтво живого слова. Грамотність людини починається з уважного ставлення до слова. Цінність кожного окремо взятого слова визначається тим, що за допомогою і посередництва слова мислення-людини зв'язується з об'єктивною дійсністю, оскільки саме слово позначає об'єкт дійсності і виражає поняття про нього.

Спілкуючись між собою, студенти збагачують свій досвід, осмислюють моральні цінності. Особливості спілкування людей позначаються на їхніх взаєминах, настрої, почуттях і працездатності. За мовою людини можна говорити про її культуру та вихованість. Від самої людини залежить, чи буде її мова культурною – від кола її читання, від того, чи замислюється вона над вибором найточнішого, найвдалішого вислову, чи додержується правил ввічливості у звертанні, чи виявляє повагу до співрозмовника жестами, мімікою, тоном.

Глибоке вивчення рідної мови студентами педагогічного факультету у процесі викладання курсу «Сучасна українська мова» та «Українська мова за професійним спрямуванням» створює великі можливості для розвитку мислення студентів, формування їхнього світогляду. Засвоюючи лексичне багатство, граматичну будову і стилістичні можливості рідної мови, вони вчаться будувати усні й письмові висловлювання, користуватися мовою в будь-якій життєвій ситуації. Формування соціально активної особистості передбачає розвиток мовленнєвого спілкування в діалектичній єдності двох його сторін — мовленнєвої діяльності і мовленнєвої поведінки, тобто єдності змісту і форми спілкування.

Кожний студент має стати не тільки прекрасним фахівцем, а й повинен знати правила культурної поведінки, володіти моральними принципами спілкування, етикою спілкування в процесі комунікації, без них не проходять основні етапи ділових зустрічей, нарад, переговорів. Сьогодні проблема культури спілкування набуває великого значення, тому одним із напрямків виховної роботи із студентами групи є розвиток умінь спілкуватися як на офіційному, діловому, так і на побутовому рівнях.

Вирішення проблеми набуття студентами українськомовної стійкості — справа не одного року. Щоб привчити молодь постійно в межах приватного та ділового спілкування говорити українською мовою, педагогічний колектив і насамперед викладачі мови враховують декілька основних внутрішніх факторів, що впливають на формування визначеної якості: мотивація, рівень національної самосвідомості студентів, етнічна самоідентифікація студентства.

У функції викладачів-мовників закладено принципово нові завдання — стимулювати студентство до українськомовної стійкості, доносити до молоді проблемні питання, що торкаються функціонування рідної мови, заохочувати до спілкування українською мовою: на заняттях — це має стати обов'язком кожного, у приватному спілкуванні — бажанням кожного.

Ефективним прийомом на заняттях з метою удосконалення особистої культури мовлення студентів є й акцентуація уваги на обговоренні протягом 10-20 хвилин під час практичного заняття певної комунікативної теми, тобто поряд із лінгвістичною можна запропонувати тему з розвитку зв'язного мовлення. Студенти з відповідальністю та належним завзяттям готуються до викладу в аудиторії культурологічної теми. Такий вид роботи, окрім того, що залучає до спілкування, стимулює до викладу інформації правильно, логічно, відповідно до норм української мови на всіх рівнях.

У кожній конкретній ситуації, коментуючи мовний або літературний матеріал, викладач намагається зосередити увагу студентів на тих моментах, які найбільше сприяють їх духовному збагаченню, вихованню в дусі патріотизму, формуванню національних світоглядних позицій, навчають самостійно мислити й приймати рішення, прищеплюють любов до рідної мови тощо. Усе це забезпечує підготовку фахівців високого професійного та інтелектуального рівня.

Виразне виховне спрямування мають тематичні заняття з української мови, приурочені до знаменних дат, пов'язаних з життям і творчістю видатних українських діячів: письменників, мовознавців та ін. Наприклад, тематичні заняття «О, слово рідне, хто без тебе я», «Мова моя материнська...» дають можливість не тільки показати студентам надзвичайно важливу роль мови, а й спонукати їх до самовдосконалення.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що питання формування мовленнєвої культури потребує розв'язання нагальних проблем державної мовної політики в усіх сферах суспільного життя, координації зусиль провідних фахівців різних галузей і зокрема письменників, мовознавців і методистів, розробки і впровадження нових сучасних технологій навчання, які забезпечуватимуть ефективний мовний і мовленнєвий розвиток студентів. «Поки живе мова в устах народу, - до того часу живий і народ,»- сказав К. Ушинський. Мова — запорука існування народу. Захищаючи рідну мову, ми захищаємо свій народ, його гідність, його право на існування, право на майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. - Л.: Світ, 1990.
2. Короткий енциклопедичний словник з культури / За ред. В.Ф. Шевченка. – К., 2003. - с.172.
3. Культура української мови. Культура мови, думки, почуттів: Довідник/За ред. В.М. Русанівського. - К.: Либідь, 1999. –с.3-4.
4. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. -К.: Либідь, 2002. – с.3-4.

Резюме. В статті розглядаються проблеми формування культури мови студентів. Визначені основні пріоритети цієї роботи і шляхи удосконалення культури мови студентів в процесі вивчення мовознавчих дисциплін.

Ключевые слова: культура мови, мовна компетенція, розвиток мови.

The summary. The article deals with the problem of forming the language culture of students. Basic priorities and ways to make it more perfect are determined

Key words: language culture, communicative competency, language development.

Одержано редакцією 13.04.2014 р.

УДК:811.111'373

Л.В. ОЛЕСЮК

ЗВУКОНАСЛІДУВАЛЬНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Резюме. В статті розкриті основні функціональні закономірності та значення звуконаслідувальних одиниць в сучасній англійській мові, здійснена класифікація звуконаслідувальних одиниць за принципом прямого/переносного значення.

Ключові слова: ономотопи, мотивованість знака, комунікативні функції, функціонально-семантичний аналіз.

Onomatopoeia is the imitation of natural noises by speech sounds that is a great concern of linguists. Nowadays to understand this phenomenon, we must realize that there is a problem here which is by no means trivial. There is an infinite number of noises in nature, but only twenty-something letters in an alphabet that convey in any language a closed system of about fifty (up to a maximum of 100) speech sounds. English learners are well aware of difficulties in recognizing, understanding and interpreting the phenomenon of onomatopoeia. Therefore it is necessary to provide learners, future primary school teachers with a knowledge of the phenomenon and make them able to overcome every of the difficulties in the process of learning and teaching English.

The word 'onomatopoeia' comes from the combination of two Greek words, one meaning 'name' and the other meaning 'I make,' so onomatopoeia literally means 'the name (or sound) I make.' That is to say that the word means nothing more than the sound it makes. 'Boing,' for example, means nothing more than what it sounds like. It is only a sound effect.

Many onomatopoeic words have come to mean other things related to the sounds they make. 'Slap,' for instance, not only means the sound that is made by skin hitting skin, but also the action of hitting someone (usually on the face) with an open hand. 'Rustle' is the sound of papers brushing together, but it also indicates the action of someone moving papers around and causing them to brush together, thus making this noise. And of course, 'twitter' is now much more than just the sound birds make.

Reviewing examples of onomatopoeia words and their various sound categories is an excellent way to learn to recognize and understand onomatopoeic words. Look for the patterns that almost always exist, and if you ever have a question about what an onomatopoeic word means, just ask yourself, 'What does it sound like?'

At present the figure of speech that suggests or imitates the origin of a particular sound and is known as onomatopoeia has been investigated by a great number of home and foreign linguists. In their works L.A. Gorokhova, G.V. Gorbanevska, E.G. Megrabova, O.M. Tikhonov, V.V. Fatyukhin, L.O. Perlovskey, S.V. Voronin, I.O. Gatsenko, I.V. Arnold, G.B. Antrushina, David Crystal David, Herbert Weir Smyth, Linda Mawhinney, Mary Scott McTengue, Rajib Singha, Stefan Chiarantano, Arnaud Dessein, Guillaume Lemaitre, and others describe thoroughly the etymology of onomatopoeia, its formation, aspects of the complex analysis of onomatopoeic words in English, their assignment features, specific characteristics, communicative functions, classifications and peculiarities of interpretation.

Many times, you can tell what an onomatopoeic word is describing based on letter combinations contained within the word. These combinations usually come at the beginning, but a few also come at the end.

The following examples have been grouped according to how they are used.

1. Words Related to Water – These words often begin with sp- or dr-. Words that indicate a small amount of liquid often end in -le (sprinkle/drizzle).

Bloop, splash, spray, sprinkle, squirt, drip, drizzle.

An onomatopoeia poem by Lee Emmett of Australia also illustrates many onomatopoeia related to water:
water plops into pond

ЗМІСТ

<i>Скібчик А.В., Мороз Л.В.</i> Оригінал як дискурс: стратегії і тактики співрозмовників	3
<i>Ковалюк В.В.</i> Структурно-семантичні особливості неологізмів англо-американського походження в сучасній українській мові	4
<i>Опанасюк І.О., Мороз Л.В.</i> Слова в часі (неологізми, архаїзми та історизми): особливості їх перекладу	7
<i>Пашко І.О., Мороз Л.В.</i> Жанрово-стилістична домінанта в перекладі	10
<i>Вакулинська Л.М.</i> Повтор як комунікативний мовний засіб у німецькомовних біблійних текстах	12
<i>Останчук М.В., Дуброва А.С.</i> Життєвий, творчий шлях та науково-педагогічна діяльність К. Е.Цюлковського	14
<i>Крук М., Мороз Л.В.</i> Рівні та одиниці перекладу	18
<i>Пашкевич М., Мороз Л.В.</i> Синтаксичний рівень і його одиниця: речення/висловлювання та їх дифініції для перекладознавства	21
<i>Король О.Ю., Мороз Л.В.</i> Значення поняття стилю для перекладацької інтерпретації	24
<i>Хомицька Р.В.</i> Семантичний аналіз прислів'їв та приказок	26
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Лінгвостилістичні особливості тексту як продукту мовлення	29
<i>Краля І.В., Мороз Л.В.</i> Час і простір у художньому творі як видова ознака мемуарної літератури	32
<i>Калініченко М. Н.</i> Готорні і «друге велике пробудження»	34
<i>Мороз Л.В.</i> Завершальна фаза еволюції конні-кетчерівського памфлету	38
<i>Шкода Н., Мороз Л.В.</i> Сюжетно-композиційні новації – провідний чинник жанрового розвитку художніх життєписів	39
<i>Новосад Н.І., Мороз Л.В.</i> Художня біографія як різновид ренесансної «літератури факту»	42
<i>Мороз Л.М.</i> Новелістична традиція на теренах англійського Ренесансу	44
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Особливості розуміння поетичних творів Філіпа Морена Френо	49
<i>Кисляк О.В., Кравець Д.В.</i> Неочікуваний і зовсім несподіваний Ремарк	53
<i>Дуброва А.С., Трофімчук В.М.</i> Система і характер вправ професійно орієнтованого курсу для інтенсивного навчання читання	56
<i>Баталія Л.О.</i> Педагогічні та теоретичні засади розвитку альтернативних шкіл в країнах західнослов'янського світу	59
<i>Кушнір Н.В.</i> Застосування комп'ютера на заняттях з іноземної мови	62
<i>Черуха Н.В., Черуха В.В.</i> Тенденції розвитку методики викладання іноземних мов в Україні та за кордоном	64
<i>Бойко Н.Г.</i> Краєзнавчий матеріал як фактор забезпечення соціокультурної компетенції	67
<i>Данілова Н.Р.</i> Застосування комп'ютерних технологій для навчання студентів-економістів іноземній мові	69
<i>Безкоровайна О.В.</i> Культура особистісного самоствердження студента-філолога – актуальна соціально-педагогічна проблема	71
<i>Кочубей О.С.</i> Запровадження компетентнісного підходу у підготовці фахівців з вищою освітою	74
<i>Давнюк С.В., Козицька О.А.</i> Проблеми формування мовної культури студентів	78
<i>Олесюк Л.В.</i> Звуконаслідувальна лексика в сучасній англійській мові	80
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Social intellect of the person in the space of his/her complex of interpretations	82
<i>Відомості про авторів</i>	86
<i>Зміст</i>	87

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В.

Підписано до друку 26.09.2014 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання
гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ,
2014. — 88 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2